

Силабус
Психологія
2021-2022 навчальний рік

Освітня програма	«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Викладач	Ірина ЧЕРЕЗОВА кафедра психології, ауд. 316, корпус БДПУ 56
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fppom/structure-fppom/kaf-psiologiya/composition-kaf-psiologiya/cherезova/
Контактний телефон	+380 66 513 44 64
E-mail викладача:	gen_berd@ukr.net
Графік консультацій	вівторок, 13.00-14.00, субота 12.30-13.30, ауд. 316, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
6 / 180 год.	очна (денна)	30 год.	30 год.	120 год.	екзамен
	заочна (дистанційна)	8 год.	8 год.	164 год.	

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: психологія, психіка, свідомість, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, вікова періодизація, навчання, виховання, педагогічна діяльність

Метою курсу є забезпечення загальної теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти у галузі загальної, вікової та педагогічної психології.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності та механізми психіки, її вікова динаміка, психологічні основи навчання, виховання та педагогічної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:** методологічні засади та світоглядні основи психології як науки; понятійний апарат даної галузі психологічної науки; методи психологічного дослідження; загальні закономірності розвитку особистості, її виховання та формування; структуру індивідуальності та шляхи їх розвитку; закономірності та єдність навчання, виховання і психічного розвитку; вікові закономірності розвитку психіки та її прояви; особливості процесів навчання та виховання; психологічні основи педагогічної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти:** аналізувати та оцінювати психічні явища; досліджувати прояви та рівні розвитку особистості на різних вікових етапах; проводити спостереження за рівнем сформованості когнітивних процесів учнів, їх емоційно-вольової сфери; володіти психологічним інструментарієм та застосовувати його в процесі педагогічної діяльності; застосовувати новітні психологічні технології в професійній діяльності; удосконалювати навички самостійної навчальної діяльності; на основі самопізнання формувати власний стиль науково-педагогічної діяльності та професійного спілкування.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства,	ПРН 04. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства. ПРН 05. Співпрацювати з колегами,

<p>фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>СК 16. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).</p>	<p>представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.</p> <p>ПРН 23. Знати закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.</p>
--	---

Зміст курсу:

Модуль 1. Загальна психологія

Тема 1. Вступ до психології. Визначення психології як науки та її завдання. Рефлексорна природа психіки. Психіка і свідомість. Основні галузі психологічних знань. Зв'язок психології з іншими науками. Основні напрями в сучасній психології. Основні вимоги до методів психології. Основні та додаткові методи психології. Розвиток психіки і свідомості. Історичний розвиток людської свідомості.

Тема 2. Особистість у діяльності та спілкуванні. Поняття про особистість та її структуру. Активність особистості та її джерела. Розвиток і виховання особистості. Поняття про групи. Міжособистісні стосунки у групі. Поняття про діяльність. Зміст і структура діяльності. Засоби діяльності. Основні види діяльності людини. Поняття про спілкування. Засоби спілкування. Функції спілкування. Різновиди спілкування.

Тема 3. Пізнавальні психічні процеси. Поняття про увагу. Функції уваги. Природа уваги. Види уваги. Властивості уваги. Поняття про відчуття. Фізіологічні механізми відчуттів. Класифікація та види відчуттів. Властивості і закономірності відчуттів. Поняття про сприймання. Рефлексорна природа сприймань. Види сприймання. Властивості сприймання. Поняття про пам'ять. Природа пам'яті. Теорії і закони пам'яті. Класифікація та види пам'яті. Характеристики процесів пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті. Поняття про мислення. Розумові дії та операції. Форми мислення. Види мислення. Індивідуальні відмінності в мисленні людей. Поняття про уяву. Фізіологічні основи уяви. Основні прийоми створення образів уяви. Класифікація та види уяви. Індивідуальні особливості уяви.

Тема 4. Емоційно-вольові процеси. Поняття про почуття та емоції. Фізіологічне підґрунтя емоцій і почуттів. Види емоцій та почуттів. Форми переживання емоцій і почуттів. Вищі почуття. Поняття про волю. Функції волі. Природа волі. Довільні дії та їх особливості. Основні фази складної вольової дії. Індивідуальні особливості волі людини.

Тема 5. Індивідуально-психологічні особливості особистості. Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип ВНД і темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту. Властивості темпераменту. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності. Поняття про характер. Природні і соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Провідні риси характеру. Поняття акцентуації характеру. Основні умови та механізми формування характеру. Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Задатки. Структура та види здібностей. Індивідуальні відмінності у здібностях людей.

Модуль 2. Вікова психологія

Тема 1. Загальні засади вікової психології. Об'єкт і предмет вікової психології. Місце вікової психології у системі психологічних наук. Методологічні засади вікової психології. Методи вікової психології. Структура, функції і завдання вікової психології. Виникнення і розвиток вікової психології. Теоретичні основи вікової психології.

Тема 2. Психологія дитинства. Загальна характеристика пренатального розвитку. Початок психічного життя. Особливості розвитку новонародженого. Психічний розвиток немовляти. Особливості розвитку в ранньому дитинстві. Психічний і особистісний розвиток дитини у дошкільному віці. Готовність дитини до шкільного навчання. Загальна характеристика розвитку молодшого школяра. Розвиток самосвідомості молодшого школяра. Розвиток спонукальної сфери молодшого школяра. Особливості пізнавальної сфери молодшого школяра.

Тема 3. Психологія дорослішання. Місце підліткового періоду в загальному процесі індивідуального розвитку. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Провідна діяльність підлітка. Психологічні новоутворення підліткового віку. Розвиток самосвідомості підлітка. Розвиток спонукальної сфери підлітка. Пізнавальний розвиток у підлітковому віці. Особливості навчально-виховної роботи з підлітками. Поняття юності. Розвиток самосвідомості у ранній юності. Розвиток спонукальної сфери у

період ранньої юності. Особливості спілкування у ранній юності. Особливості розвитку пізнавальних психічних процесів. Соціально-психологічна готовність до самостійного життя. Загальні особливості зрілої юності.

Тема 4. Психологія дорослості. Дорослість як етап онтогенезу. Періодизація психічного розвитку дорослої людини. Проблеми розвитку у дорослому віці. Рання дорослість. Особливості розвитку самосвідомості у ранньому дорослому віці. Особливості спонукальної сфери у ранньому дорослому віці. Розвиток інтелекту та окремих інтелектуальних функцій. Особливості емоційного розвитку у ранньому дорослому віці. Зрілий дорослий вік. Особливості життєдіяльності у зрілому дорослому віці. Розвиток «Я-концепції». Розвиток спонукальної сфери. Особливості емоційної сфери у зрілому дорослому віці. Особливості пізнавальних процесів у зрілому дорослому віці.

Тема 5. Психологія старіння. Загальна характеристика старості. Особливості «Я-концепції» та розвитку особистості в період старості. Особливості пізнавальних та емоційних процесів в старості. Фізіологічні обмеження і особливості поведінки людей похилого віку. Мудрість як сенс життя у старості. Значення сім'ї для людини похилого віку.

Модуль 3. Педагогічна психологія

Тема 1. Вступ до педагогічної психології. Предмет і завдання педагогічної психології. Міжпредметні зв'язки педагогічної психології з іншими науками. Система категорій педагогічної психології. Поняття соціалізації. Методологічні принципи та методи педагогічної психології.

Тема 2. Психологія навчання. Зміст і сутність категорії навчання. Навчання як умова розвитку. Основні лінії психічного розвитку в процесі навчання та виховання. Історичні методи та форми організації навчання. Основні типи навчання та їхні психологічні моделі. Класифікація видів навчання. Напрями розвитку сучасного навчання

Тема 3. Психологія навчальної діяльності. Поняття про наuczіння та учіння. Механізми та закони наuczіння. Учіння як пізнавальна діяльність. Зарубіжні концепції учіння. Вітчизняні теорії учіння. Теорія цілеспрямованої навчальної діяльності. Рівневий аналіз навчальної діяльності. Покомпонентний аналіз навчальної діяльності. Вікова динаміка формування навчальної діяльності. Здібності в навчальній діяльності. Психологічні питання самоосвітньої діяльності.

Тема 4. Психологія виховання. Сутність та завдання психології виховання. Специфіка процесу виховання. Механізми формування особистості у процесі виховання. Загальні психологічні закономірності формування особистості учня. Проблема управління вихованням. Показники та критерії вихованості особистості. Формування якостей особистості у процесі виховання. Вікові аспекти виховання. Самовиховання особистості: завдання, структура, етапи, методи.

Тема 5. Психологія педагогічної діяльності. Специфіка та психологічна структура педагогічної діяльності. Функції та творчий характер педагогічної діяльності. Стилi педагогічної діяльності. Індивідуальний стиль діяльності вчителя. Психолого-педагогічні проблеми взаємодії вчителя і учнів. Педагогічне спілкування. Педагогічний такт. Особливості педагогічних конфліктів. Психологічні бар'єри у процесі педагогічної діяльності.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних під час поточного та підсумкового контролів і максимально складає 100 балів.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активність студентів у занятті, відповіді на питання, обговорення дискусійних та додаткових питань, виконання практичних завдань та самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі екзамену.

Максимальна оцінка навчальних досягнень студента

- 1) Максимальна сума балів поточного контролю (практичні та самостійні роботи) – 50 балів.
- 2) Максимальна сума балів підсумкового контролю (екзамен) – 50 балів.
- 3) Максимальна сума балів за навчальну дисципліну (підсумкове оцінювання) – 100 балів.

Таблиця 1. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	1-17	18-25	26-29	30-32	33-39	40-45	46-50
	F	FX	E	D	C	B	A
Практичне заняття 1	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 2	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 3	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 4	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 5	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 6	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 7	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 8	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 9	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 10	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 11	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 12	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 13	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 14	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Практичне заняття 15	1,1	1,6	1,9	2,1	2,6	3	3,3
Разом максимальна кількість набраних балів	17	25	29	32	39	45	50

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	1-17	18-24	25-28	29-32	33-38	39-44	45-50
	F	FX	E	D	C	B	A
Екзаменаційне питання 1	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6
Екзаменаційне питання 2	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6
Екзаменаційне питання 3	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6
Максимальна кількість набраних балів	17	24	28	32	38	44	50

Таблиця 3. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Либідь, 2005. 400 с.
2. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: практикум. Київ: Каравела, 2005. 280 с.
3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.
4. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: практикум. Київ: Видавничий центр НАУ, 2008. 212 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
6. Психологія: підручник / за ред. Ю. А. Трофімова. Київ: Либідь, 2008. 560 с.
7. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2005. 360 с.
8. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посіб. Київ: Вища шк., 2004. 335 с.
9. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Просвіта, 2004. 413 с.
10. Черезова І. О. Психологія: навч. посіб. Бердянськ: БДПУ, 2015. 278 с.
11. Чумак В. В. Вікова психологія: навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2015. 196 с.

Додаткові

1. Большая психологическая энциклопедия. Москва: Эксмо, 2007. 544 с.
2. Волков Б. С. Психология младшего школьника. Москва: Альма Матер, 2005. 208 с.
3. Волков Б. С. Психология подростка. Москва: Академический Проект, 2017. 240 с.
4. Волков Б. С. Психология юности и молодости. Москва: Академический Проект: Трикста, 2006. 256 с.
5. Воспитание трудного ребенка. Дети с девиантным поведением: учеб.-метод. пособ. / под ред. М. И. Рожкова. Москва: ВЛАДОС, 2006. 239 с.
6. Гамезо М. В., Петрова Е. А., Орлова Л. М. Возрастная и педагогическая психология. Москва: Логос, 2003. 512 с.
7. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту: навч. посіб. Київ: Каравела, 2010. 304 с.
8. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Москва: Логос, 2002. 384 с.
9. Крайг Г. Психология развития. Санкт-Петербург: Питер, 2000. 992 с.
10. Крысько В. Г. Психология и педагогика в схемах и таблицах. Москва, 1999. 384 с.
11. Кулагина И. Ю., Колюцкий В. Н. Возрастная психология. Москва: ТЦ Сфера, 2002. 464 с.
12. Поливанова К. Н. Психология возрастных кризисов. Москва: Логос, 2000. 184 с.
13. Скороходова Н. Ю. Психология ведения урока. Санкт-Петербург: Речь, 2002. 148 с.
14. Слободчиков В. И., Исаев Е. И. Психология развития человека. Москва: Логос, 2000. 416 с.
15. Степанов В. Г. Психология трудных школьников. Москва: Изд. центр «Академия», 2001. 336 с.
16. Столяренко Л. Д. Педагогическая психология. Ростов-на-Дону: «Феникс», 2003.
17. Шаграева О. А. Детская психология. Москва: ВЛАДОС, 2001. 368 с.
18. Швалб Ю. М., Муханова И. Ф. Возрастная психология: учеб. пособ. Донецк: Норд-Пресс, 2005. 303 с.
19. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини. Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2001. 194 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Медіатека факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв БДПУ (5Б 308).
4. URL: <http://www.psycheya.ru>
5. URL: <http://www.psychology.ru>